

מנוי שנתי!
ניתן לעשות מנוי על קונטרס
'לקראת שבת'
למשך שנה
182 \$ בלבד
347-675-4148

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תקסה
ערש"ק פרשת נצבים ה'תשע"ז

"לא בשמים היא" - מאי קמ"ל?

התאחדות לקראת יום הדין

בין התשובה דעשי"ת לחיובה כל השנה

"יודעי" תרועה ולא "תוקעי" תרועה

ב לקראת שבת

לסעד ולתמוך איש רעהו

...על כל אחד החובה והמצוה לחזק איש את רעהו ולתמוך, לילך בדרך סלולה, בהדרכים ונתיבות שגילו לנו אבותינו רבותינו הקדושים ואיש איש יטהר לבבו מכל שמץ מדה לא טובה ובעין של חסד ורחמים יביט על זולתו, לדון אותו בכל עת לכף זכות.

ואם אחרי כל זה המצא ימצא דבר הנראה ללא טוב, בל יסור אחר מכלי לומר ולהגיד, אדרבא, יתבררו ויתלבנו הדברים, אבל יהי זה כאב המוכיח את בנו והאח את אחיו, אשר רק את בנו ואחיו יוכיח, להיותו בנו ונוגע לו טובו, וכמו כן ח"ו היפוכו, ואז הם דברים היוצאים מן הלב ומתקבלים על לב השומע ופועלים גם על לב המדבר עצמו, להתעורר הוא בעצמו, לכל אשר יהגה לבו, ואשר יניבו שפתותיו.

יסוד הדיבור בינינו הוא לא להגיד רק לזולתנו כי אם לעצמינו, וממילא שומע גם זולתו, ולוקח מזה מה ששייך לו, והטובה כפולה ומכופלת, ובא זכות ע"י זכאי כי לכל אחד מאיתנו צריך להיות ברור אשר כל אדם יודע בינו לבין עצמו מה הוא, ואינו טועה בעצמו כלל, ומה שנדמה לנו בהשקפה ראשונה שהזולת נראה כמו מציאות דבר בעיני עצמו, הנה שני ענינים בדבר זה:

הא' - אפשר החסרון הוא בהרואה שכך הוא רואה שהזולת הוא מציאות בפני עצמו, ועיקר הדבר הוא לפי שהוא רואה כן, היות שהוא בעצמו חש 'מציאות' לכן נדמה לו שזה אצל הזולת ('וויילע מ'איז אליין א מציאות דוכט זיך אז דער מציאות איז יענער'), אבל האמת אפשר שאינו כן וכמו עד"מ א' הרואה במראה (שפיגעל) שהוא רואה את עצמו ואם כן כל מה שיראה בפני האיש הנראה לו בהמראה הלא ייחס אל האיש ולא אל המראה, וכמאמר רבינו הבעש"ט וואס א איד זעהט און הערט [מה שיהודי רואה ושומע] זהו מה שנוגע לו בעבודתו.

והב' - אפשר שהזולת ג"כ רק מכסה את עניניו ואין זה ראי' שאינו יודע ממהות עצמו ועניניו, הוא יודע בטוב כל עניני עצמו ולפעמים גם מצטער על זה אבל לגבי הזולת הוא מכסה עניניו, ואם יודע כי הזולת חפץ בטובתו ואוהבו נאמן גלה יגלה לו פנימיות לבבו, להיות לו לעזר בעבודת המדות (כמבואר ב[מאמר] ד"ה החלצו [ת]רנ"ט) אשר על כן ע"י דבוק חברים בדבור ובכתב בהתחברות טובה איש את פני רעהו באהבה וריעות הנה הם פותחים סגור הלב המפריד בין איש לאיש, ואדרבה יתאחדו ויתחברו בנעימות עוז אשר ממעין קודש הקדשים ילכו.

(אגרות קודש ח"א עמ' קטח ואילך)



דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

יחס לזולת

איש איש יטהר לבבו מכל שמץ מדה לא טובה ובעין של חסד ורחמים
יביט על זולתו, לדון אותו בכל עת לכף זכות

במענה על מכתבו, אשמח במאד לשמוע מפי אחד מאנ"ש שי' תהלתו ושבתו של
חבירו ורעו, כי זהו יסוד מוסד בתורתנו הקדושה כאמור ואהבת לרעך כמוך, ואמר ר'
עקיבא זהו כלל גדול שבתורה, וכהא שבא לפני הלל, דזהו בכללות ישראל, ובפרט
באנ"ש.

החסידות היא האור ושכל האלקי, והיא הנותנת חיים ואהבה בכל דבר פועל של
מצוה ומדה טובה, ונותנת חיים ביראה להשמר ולהזהר מכל דבר של איסור ומדה רעה.

ולזאת כל הענינים במצוות עשה ולא תעשה ומדות והנהגות טובות, והזהירות במדות
המגונות ולא טובות, הנה כמו שהוא על דרך החסידות הוא בחיות והרגש פנימי, לאהוב
מתוך רגש והתלהבות, ולירא מתוך רגש ("האלט האבן מיט א געפיל און א ברען, און
מורא האבן מיט א געפיל").

ובפרט תלמידי התמימים שי', אשר אור זכות נשיאם הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק
[מוהרש"ב] זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע יאהיל עליהם, להאיר להם ללכת באור כי טוב בנועם
המדות טובות, הנה הם ראויים המה אשר למופת יהיו בתוככי אנ"ש שי' בהנהגותיהם
הטובות והישרות, והשי"ת יהי' בעזרם להצליח בכל אשר יפנו לטובה ולברכה.

האחדות וההתועדות שבקרב אנ"ש שי' הוא פתיל החיים באורח חיים, התחזקו
והתחזקו לעשות טוב, והשי"ת יהי' בעזרכם בגשמיות ורוחניות.

פתח דבר

בעזרה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת נצבים, הננו מתכבדים להגיש לקהל
שוחרי התורה ולומדי', את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תקסה),
והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים
שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו,
ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת
העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם
המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי
סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר
הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ
המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג
וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על
אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת
הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שננסנו על-אתר
או בתוכן העניינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת
הדברים.



ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'",
ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, עוד בשנה
זו, שמיוחדת בזה שנצטוונו בה "הקהל את העם האנשים הנשים
והטף למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלוהיכם, ושמרו
לעשות את כל דברי התורה הזאת", במהרה בימינו ותיכף ומיד
ממש.

בברכת שבתא טבא,

מכון אור החסידות



קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה

ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל

יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים



מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה



אשרי העם יודעי תרועה

ברשימות כ"ק מו"ח אדמו"ר מסופר: הרה"ק רבי חיים אברהם, בנו של אדמו"ר הזקן, בא פעם לעת זקנתו אל אדמו"ר הצמח צדק לשמוע תקיעת שופר, אף שהדבר עלה לו בטרחה מרובה.

שאלו אותו, מדוע הוא מטריח את עצמו כל כך.

ענה רבי חיים אברהם:

כתיב "אשרי העם יודעי תרועה" (תהלים פט, טז) ולא "תוקעי תרועה", אצלי רק תוקעים תרועה, ופה תוקע יודע תרועה (התמים חוברת ח' ע' ט' [שפא, ב] ואילך).

כל פתגם או לשון המובא אצל רבותינו - אין הם סתם לשון של מליצה וכיו"ב, אלא רובם ככולם מקורם בדברי רז"ל, בנגלה דתורה או בפנימיות התורה.

וכפי שרואים בסיפור זה:

כשקוראים את הסיפור ברשימות כ"ק מו"ח אדמו"ר, אפשר לחשוב שדיוק זה בלשון הכתוב הי' המצאה של הרה"ק רבי חיים אברהם; אבל באמת מפורש הדבר בזהר, שעל הפסוק "אשרי העם יודעי תרועה" איתא בזהר (ח"ג יח, ב): "יודעי ולא תוקעי".

והנה, בזהר שם ממשיך "בהאי יומא (ראש השנה) בעי עמא לאסתכלא כבר נש שלים מכלא דידע ארחוי דמלכא קדישא, דידע ביקרא דמלכא וכו' בכוונה דליבא בחכמתא ברעותא בשלימו".

ולפי זה (שמקור דברי הרח"א הוא מדברי הזוהר הנ"ל) יומתק הטעם שהרח"א הלך אל הצמח צדק לשמוע התקיעות (כיון שהצ"צ הוא יודע תרועה) - אף שגם הרח"א בודאי שמע ולמד דרושי אביו - אדמו"ר הזקן - בביאור ענין תקיעת שופר, ובפרט שהי' גם בנו (אשר ההשפעות מאב לבן הן השפעות עצמיות) - כיון שהפירוש ד"יודעי תרועה" הוא (לא סתם יודע תרועה, שיודע התוכן והביאור דענין תק"ש, אלא כמבואר בזהר) "דידע ארחוי דמלכא קדישא וכו'".

ובפרט על פי ביאור אדמו"ר (כ"ק הרה"ק המקובל רבי לוי יצחק זצוק"ל - לקוטי לוי"צ לזהר ע' קפה):
"דידע ארחוי דמלכא - הוא בחי' דעת תחתון . . . דידע ביקרא דמלכא - הוא דעת עליון . . . ואז האיש הזה נעשה ס"ר-ס"ר בין העם למקום כי יש בו בחי' דעת שכל אחד הוא ס"ר. אח"כ נקט בכוונה דליבא - כי בינה ליבא. בחכמתא - חכמה . . . ברעותא - רצון, בשלימו - עתיק".

והיינו, שהטעם שהבעל תוקע צריך להיות "יודע תרועה" הוא כי עי"ז שהבעל תוקע ידע בארחוי דמלכא, בחי' דעת תחתון, ו"ידע ביקרא דמלכא", בחי' דעת עליון - "נעשה ס"ר-ס"ר בין העם למקום". וכיון שהבעל תוקע הוא סרסר וממוצע "בין העם למקום", אשר על ידו נמשכים אל העם כל ההמשכות דתקיעת שופר, לכן צריך להיות "יודע תרועה", ובכל הפרטים האמורים.

תוכן העניינים



ה. מקרא אני דורש.....

"לא בשמים היא" - מאי קמ"?

מדוע צריך הכתוב לשלול שהתורה "לא בשמים היא" הרי פשוט הוא? / כאשר נאמר "אם יהי נדחך בקצה השמים" - מה הכוונה ב"קצה השמים"? / ביאור תיבת "שמים" בפשוטו של מקרא, שלפי זה יתורץ ההוא" לומר שהתורה "בשמים היא" או "מעבר לים"

(עי' לקוטי שיהות הל"ד עמ' 167 ואילך)

ח. פנינים עיונים וביאורים קצרים.....

ט. יינה של תורה.....

התאחדות לקראת יום הדין

כריתת ברית בין ישראל להשי"ת / "כל ישראל קומה אחת שלימה" / להתאחד בלי חשבונות שכליים / "כאשר יש קושיא בערכין - צריך להעריך עצמו קודם"

(עי' לקוטי שיהות ח"ב עמ' 398 ואילך)

יב. פנינים דרוש ואגדה.....

יג. חידושי סוגיות.....

החילוק בין תשובה דעשי"ת לחיובה כ"ה השנה

יביא חידוש הרמב"ם על פשטות הש"ס בענין מעלת עשרת הימים, ויבאר היטב ע"פ לשונות הרמב"ם גדר החילוק בין חיוב תשובה דכל השנה לתשובה דעשרת ימי תשובה ותשובה דיוה"כ גופא

(עי' לקוטי שיהות הל"ד עמ' 200 ואילך; חכ"ט עמ' 203 ואילך; ח"ד עמ' 465)

טז. תורת חיים.....

בסוף הרי יהי טוב

יח. מעשה רב.....

אשרי העם יודעי תרועה

יט. דרכי החסידות.....

יהם צול"ת

לקראת שבת

יז

שבאדם) והיצר הרע, והם מוגבלים מעצם מהותם, ולכן הם עשויים להתבטל ולהימחק. המעשים הרעים הלא-טובים הם זמניים בלבד וניתנים - על ידי תשובה אמיתית ונכונה - לתיקון ולהעברה.

שנה של סיכום טוב מאוד מפעולותיו

הדברים האמורים חייבים לעורר אצל כל אחד, יהיו אשר יהיו תוצאות חשבון-הצדק שלו על השנה החולפת, תחושה של עידוד ותקוה איתנה לעתיד,

בידעו שמעשיו הטובים מן השנה החולפת הם נצחיים, והכניסו אור בחייו, במשפחתו ובכלל ישראל, שהרי "כל ישראל ערבים זה בזה", קשורים זה לזה ומהווים יחידה אחת.

מכך מובן שגם אם אפילו מתגלות לעתים תופעות המראות על ירידה, לא כולם נהיים חכמים יותר ויראי-שמים יותר, הרי באמת ובפנימיות - בכל שנה, בכל יום ובכל רגע נעשה הטוב בעולם חזק יותר וגדול יותר, שכן בכל רגע מתווספות פעולות טובות.

ואפילו כאשר נראה שהלא-טוב מקבל משקל יתר הרי זה רק באופן זמני. סוף סוף חייב הטוב להכריע והלא-טוב חייב להתבטל לגמרי, שכן בורא העולם ומנהיגו קבע שהכל ישובו בתשובה, והקב"ה, המרבה לסלוח אפילו על עבירות שחזרו ונשנו פעמים רבות, יקבל את התשובה, "כי לא ידח ממנו נידח".

ובידו של כל אחד לעשות את השנה הבאה לשנה של סיכום טוב מאוד מפעולותיו, על ידי שיפור ושינוי עצמי, והקב"ה הרוצה בתשובה, מסייע גם בזה.

והחלטה האיתנה לעשות כן מביטחה ביתר ודאות שתהי' לכל אחד שנה טובה ומתוקה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

(תרגום מאגרות קודש ה"ג עמ' תפ"ט ואילך)



מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

תורת חיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

"לא בשמים היא" – מאי קמ"ל?

מדוע צריך הכתוב לשלול שהתורה "לא בשמים היא" הרי פשוט הוא? /
כאשר נאמר "אם יהי נדחך בקצה השמים" – מה הכוונה ב"קצה השמים"? /
ביאור תיבת "שמים" בפשוטו של מקרא, שלפי זה יתורץ ההו"א לומר
שהתורה "בשמים היא" או "מעבר לים"

א. "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום, לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא.
לא בשמים היא, לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו, וישמיענו אותה ונעשנה. ולא
מעבר לים היא, לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו, וישמיענו אותה ונעשנה. כי
קרוב אליך הדבר מאד, בפניך ובלבבך לעשותו" (פרשתנו ל, יא-יד).

ופירש רש"י את כוונת הכתוב באומרו "לא בשמים היא" – "שאלו היתה בשמים,
היית צריך לעלות אחרי' וללמדה". ובפשטות כוונתו, שאין כוונת הכתוב לומר שאלו
היתה התורה בשמים היתה זו הצטדקות והתנצלות שאי אפשר להשיגה – אלא להיפך,
שגם "אלו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה".

ולכאורה צריך ביאור (בדרך הפשט):

מחשבה זו – שהתורה היא בשמים ו"צריך לעלות אחרי' וללמדה" – מופרכת היא
לגמרי מתוך המציאות, ואם כן, לשם מה מדגיש הכתוב ענין כזה שהוא כל כולו "אי"ו
יצויר" בלבד?

כלומר: מהו באמת הצורך להודיענו פעמיים ובאריכות ש"אלו היתה בשמים היית
צריך לעלות אחריה" – וכן ש"לא מעבר לים היא, שאלו היתה שם היית צריך לעבור
וללמדה" (כן הוא בדפוס ראשון דפרש"י) – מאחר שבמציאות התורה אינה בשמים ואינה
מעבר לים, ולכאורה אין אפילו קא-סלקא-דעתך כזאת!?

בסוף הרי יהי' טוב

ב"ה, ימי הסליחות, התשט"ז

ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום ה' עליהם יהיו
שלום רב וברכה!

בהתקרבונו לסוף השנה החולפת ובעמדנו על סף השנה החדשה, עורך כל אדם שהוא
בעל חשיבה רצינית מאזן רוחני של השנה החולפת ועל בסיס זה הוא מקבל החלטות
לגבי השנה החדשה.

כדי שהמאזן וגם ההחלטות יהיו נכונים, יש להישמר מלהגזים בהערכת מעלותיו
ופעליו, אבל בד בבד אין להעצים את החסרונות והכישלונות.

שכן מצב-רוח של דכאון, וכל-שכן – יאוש, ח"ו, הוא אחד הדברים המחלישים את
ההחלטיות ברצון להשתפר.

ברם, יתכן שגם אם אין מעצימים את החסרונות, ועורכים חשבון צדק – מתברר שהצד
השמאלי, השלילי והלא טוב הוא די גדול, ולעתים אף גדול ומכריע יותר מן הצד הימני,
החיובי והטוב.

אך גם במצב כזה אסור להרשות הרגשה של יאוש, שכן יחד עם החרטה העמוקה
על העבר והחלטה איתנה להשתנות מכאן ולהבא – שעל החשבון-צדק לעורר – חייבים
לזכור תמיד כי הטוב והקדושה – כפי שתורתנו, תורת חיים, מסבירה מה הם טוב וקדושה
– נצחיים הם ובלתי ניתנים לכיטול, מכיון שהם נובעים ונוצרים מן הנשמה, מן הניצוץ
האלוקי שבאדם,

ואילו המעשים השליליים, הלא-טובים, קשורים ונובעים מן הנפש הבהמית (הבהמה

ב. יש מפרשים (ראה באר יצחק, חי' ופי' מהרי"ק), שלפי פירוש רש"י כוונת הכתוב להוסיף הדגשה וביאור אודות חשיבות ויוקר התורה, שאף אילו היתה בשמים הי' לכם "לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמיענו אותה ונעשנה", היינו "לעלות אחרי" וללמדה" – עד כדי כך צריכה להיות ההשתדלות להשיגה – ומזה נלמד, במכ"ל שכן וק"ל וחומר, עד כמה חייבים להשתדל ולדבק בה עתה, כאשר היא באמת קרובה לכם מאוד!

אבל פירוש זה צריך עיון, דאף שיש כמה פרשיות בתורה העוסקות בהדגשת וביאור חשיבות ויוקר התורה, מכל מקום פשט הכתוב כאן לא משמע שבא לשם כך, כי מתוכן המשך הכתובים משמע שכל הכוונה כאן היא להדגיש שהתורה הרי היא דבר ה"קרוב אליך מאוד", היינו שאין צורך בביגעה יתירה בשביל זה;

ואילו ההדגשה הנ"ל (בהפלאת חשיבות ויוקר התורה) שגם אילו היתה בשמים "היית צריך לעלות אחרי" וללמדה" הרי היא במובן הפכי, שיש צורך בהשתדלות ופעולת האדם.

ג. ויש לומר בביאור הענין:

הכתובים כאן באים בהמשך לפסוקים הקודמים שבהם מדברת התורה על הירידה לגלות והשיבה מן הגלות. התורה מדברת שם על כך שבני ישראל היו תחילה בארצם, ואחר כך "ויתשם ה' מעל אדמתם" (כט, כז), והקב"ה מבטיח שבסופו של דבר הקב"ה יקבץ את עם ישראל מכל מקום היותו, ואפילו "אם יהי' נדחך בקצה השמים – משם יקבצך ה' אלקיך ומשם יקחך" (ל, ד).

והנה, כאשר התורה אומרת שבני ישראל נמצאים בגלות "בקצה השמים", בודאי אין כוונתה (בדרך הפשט) ל"שמים" כפשוטם, אלא הכוונה היא למקום רחוק ביותר ממקום שיש בני ישראל.

ולפי זה יש לבאר, שגם כאן כשהתורה משתמשת במלה "שמים" אין כוונתה לשמים כפשוטם שאין אפשרות כלל להגיע לשם, אלא למושג של ריחוק גדול ביותר.

[וכמובן מפירוש רש"י על "ערים גדולות ובצורות בשמים" (דברים א, כח) – "דברו הכתובים לשון הבאי". הרי לנו שבדרך כלל אין השימוש במלה "שמים" לשון הבאי (שלא כן הוצרך רש"י שם לפרשה), אלא פירושה פשוט – מקום גבוה ביותר בארץ, או מקום מרוחק בארץ עצמה.]

וע"ד "ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים" (נח יא, ד), שאין הכוונה לשמים ממש, כי אם למקום גבוה, למעלה מן העננים, הנקראים גם בשם שמים. וכפי שמצינו בכמה מקומות שפירוש "שמים" הוא גובה מסויים מן הארץ, אף שאינו "שמים" ממש אלא בשם המושאל. וכמו "עוף השמים" – שאינו מגיע לשמים, אלא שמאחר שהוא פורח גבוה מן הארץ, יתכן לקרותו בשם "עוף השמים". ועל דרך זה "למטר

לשוב ושלא יהי' מבעט כו', וא"כ הם ב' דברים. עיי' בארוכה בלקו"ש חכ"ז ע' 127 ואילך).

ולכך נראה הענין בזה, דבכל השנה שגורם החיוב הוא מצבו של הגברא אם חטא או לאו, אי אפשר לנקוט בגדר של חיוב על "הכל", דתלוי בין אדם לאדם, משא"כ ביוה"כ שהזמן הוא גורם החיוב, הרי הזמן שוה בכל. ואי תימא מה מקום לחייב מי שלא חטא, הנה זהו גופא שמבאר הרמב"ם בהלכה שלאח"ז שם "עבירות שהתוודה עליהם ביום הכפורים זה חוזר ומתוודה עליהן ביום הכפורים אחר אע"פ שהוא עומד בתשובתו, שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד", והרי מאחר ש"אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז, כ) הרי לכל אדם יש מקום למצוא על מה יעשה תשובה, כי אף חטאתו שנתכפרה מכבר היא "נגדי תמיד" וחוזר ומתוודה עלי' כו' (ועיי"ע בזה לקו"ש חכ"ט ע' 308 הערה 37, דכיון שיש חיוב לחזור ולהתוודות – שוב יש חיוב לשוב ע"ז בליבו עוד, כי וידוי מחייב עמו תשובה בלב, עיי"ש). אלא שבכל העתים אין מחייבים אותו לעשות תשובה על חטאות אלו שנתכפרו כבר, משא"כ ביוה"כ שהזמן שוה לכל ומחייב את הכל.

וליתר הגדרה בענין יוה"כ, י"ל שיש כאן הוספת חיוב חדש בתשובה, ובהקדים דלכאורה ממה נפשך – אם חטא הרי החטא כבר מחייבו בתשובה, ואם לא חטא מה לזמן לחייבו בתשובה. ויש באחרונים מי שרצה להגדיר הדבר, דחיוב תשובה שמצד החטא אינו מוגבל בזמן, וא"כ כל זמן שחי האדם ויכול לעשותו עדיין לא ביטל מ"ע דתשובה, ורק אם ימות בלא תשובה ביטל מ"ע, אולם יוה"כ מחייב לעשות תשובה בו ביום ומי שאינו עושה תשובה מבטל מ"ע (עיי' לשון החינוך במצוה הנ"ל). אבל עדיין חילוק זה אינו מעלה ארוכה להבנת ל' הרמב"ם, דמשמע שהזמן מביא חיוב מיוחד ומחודש של תשובה,



אלו, היא בענין התשובה דוקא.

שתשובתו נשמעת ומתקבלת למעלה מיד.

וא"כ הרמב"ם כאן מחדש ביותר על פשטות הש"ס, כי לפום ריהטא הא דאמר בגמרא חילוק בין כל השנה לעשי"ת, דבכל השנה רק רבים נענים ובעשי"ת אף היחיד כו', הוא רק למ"ד שם בסוגיא דגזר דין של יחיד אינו נקרע, אבל לכאורה למ"ד לעיל שם דאף גזר דין יחיד נקרע (כל השנה) שוב לא נמצא חידוש בעשי"ת. אבל לדברי הרמב"ם שעולה מזה לגבי התשובה שהיא יפה ביותר כו', הרי החילוק בין כל השנה לעשי"ת הוא לכו"ע. עיי' בפרשת דרכים ריש דרוש יג שהאר"י בזה, ועיי"ע באור התורה לצמח-צדק, דרושים לשבת שובה ע' א'תע (ועיי"ע בלקו"ש חל"ד, ע' 201 ואילך דיסוד הרמב"ם שהכתוב מיידי בעיני תשובה הוא מדויק לשון הכתוב ד"דרשו ה' בהמצאו גו", עיי"ש בארוכה ותמצא נחת).

והנה, הרמב"ם רמז כאן לב' מעלות בתשובת ימים אלו – חדא ש"מתקבלת היא (אצל הקב"ה) מיד" בזמנים אלו, בהיות הקב"ה מצוי וקרוב, ועוד זאת דהתשובה גופא בימים אלו "היא יפה ביותר" (והדבר מובן, דכיון שהקב"ה מצוי וקרוב יותר – הרי ההתקרבות והשיבה אליו מעולה וגבוהה יותר בימים אלו).

וי"ף דב' הדברים מוכחים מתוך ב' חלקי הכתוב "דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב" (וראה בפ"ח הר"ח ברי"ה שם, דגריס גם חלק הב' שבכתוב, וכן היא הגירסא בכמה מכתבי הרמב"ם כאן), דזה שהקב"ה "מצוי" לאדם ובידו להתדבק בו (בהמצאו) הוא טעם שהתשובה יפה ומשובחת יותר, וזה שהקב"ה "קרוב" אליו הוא טעם

והנה בהלכה שלאח"כ כתב הרמב"ם "יום הכיפורים הוא זמן תשובה לכל כו' והוא קץ מחילה כו' לפיכך חייבים הכל לעשות תשובה ולהתוודות ביום הכיפורים", ויל"ע בחילוק הגדר בין שאר עשי"ת ליום הכיפורים גופא, ולכאורה ה' אפ"ל (וכן משמע בקריית ספר להמבי"ט כאן) דביוה"כ אינו יום המיוחד מצ"ע לתשובה, וענין התשובה הוא רק תוצאה וסניף מעיקרו של יום, ענין הכפרה – ד"עצמו של יום מכפר" (רמב"ם לעיל פ"א ה"ג-ד), ועיי' תוס' בשבועות יג סע"א. וראה לשון החינוך מצוה שסד. כלי יקר אחרי טז, ל. שו"ע אדמו"ר הזקן ריש סי' תרז), פירוש דכיון שיש תנאי בכפרה זו, דעצמו של יום מכפר לשבים דוקא (כמ"ש הרמב"ם שם, ועד"ז בהל' שגגות פ"ג ה"י), הרי התשובה היא רק לשם הסרת המונע כדי שתוכל לחול הכפרה. משא"כ שאר ימים כל ענינם הוא התשובה (וראה לקו"ש חכ"ט, יום הכפורים – דזהו גופא דיוק ל' הש"ס ימים **שבין** ר"ה ליוה"כ", כי לענין מסויים אין ר"ה ויוה"כ בכלל, עיי"ש).

אב"ף עדיין צע"ק בזה, כי סו"ס ל' הרמב"ם הוא "יום הכפורים הוא זמן תשובה כו' לפיכך חייבים הכל כו'", ומשמע דעיקרו ובסיסו של הדבר הוא היות היום זמן תשובה (ולא שזהו תוצאה מעיקר אחר), והוא הסיבה והגורם הראשון לחיוב וידוי ותשובה כו'. וכן משמע מל' הרמב"ם במורה נבוכים ח"ג ריש פמ"ג (ולהוסיף דכבר הוכח במק"א בארוכה דהתנאי הנ"ל שצ"ל "שב" כדי שיכפר היום לאו היינו עשיית תשובה גמורה אלא די בתנועה ורצון כללי

השמים תשתה מים" (עקב יא, יא), שה"מטר" הרי יורד מן העננים, ובכל זאת נופל עליו הלשון "מטר השמים", מפני גובה העננים מן הארץ (וראה שיחת ש"פ בראשית תשמ"ו).

ד. ומעתה יבואר היטב:

ידוע ומובן, שהמקום העיקרי של קיום התורה והמצוות הוא בארץ ישראל (ראה פרש"י עקב יא, יח): "אף לאחר שתגלו היו מצויינים במצוות: הניחו תפילין, עשו מזוזות, כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו" – שמזה מובן שעיקר קיום התורה והמצוות הוא בארץ ישראל דוקא (וראה בארוכה רמב"ן פ' אחרי יח, כה).

ומעתה יכול יהודי שנמצא בגלות במקום רחוק ביותר, ריחוק נפלא מארץ ישראל באופן של "שמים", לחשוב שהתורה והמצוות רחוקים ממנו, כי בכדי לשוב לתורה ולמצוותי' הוא צריך לחזור לארץ ישראל, שנחשבת בשבילו רחוקה בבחינת "שמים"; ואפילו אם הוא במקום יותר קרוב, הרי היא לפחות בבחינת "מעבר לים", שצריך לעבור את הים בשביל להגיע לשם.

וזהו שמדגיש הכתוב – "לא בשמים היא". ולא מעבר לים היא – שאין זה כך, כי גם כאשר ישראל נמצאים בגלות, "בקצה השמים" וכיוצא בזה, אין להם לומר שבכדי לשוב לתורה ולמצוותי' עליהם לעלות אחרי' אל מקום נפלא או גבוה כמו השמים, או להפליג אל מעבר לים (שני סוגי המרחק מארץ ישראל – ריחוק "נפלא", "שמים", וריחוק סתם, "מעבר לים"), היינו לחזור למקומם ולישובם בארץ הקודש, אלא "כי קרוב אליך הדבר מאד"; גם בהיותם בגלות יש להם את התורה והמצוות, וכדי ללמוד את התורה אין צורך להיטלטל ממקומו כלל, אלא בכל מקום המצאם יכולים בני ישראל ללמוד תורה ולקיים מצוות.

וזהו גם מה שממשיך רש"י – "התורה ניתנה לכם בכתב ובעל פה", והיינו, שכיון שהתורה ניתנה בשלימותה, "בכתב ובעל פה", לכן אין שום קושי בלימוד התורה, והרי היא בידם של ישראל בכל מקום שהם.



חידושי סוגיות

עיון ופולפול בסוגיות הפרשה

החילוק בין תשובה דעשי"ת לחיובה כל השנה

יביא חידוש הרמב"ם על פשטות הש"ס בענין מעלת עשרת הימים, ויבאר היטב ע"פ לשונות הרמב"ם גדר החילוק בין חיוב תשובה דכל השנה לתשובה דעשרת ימי תשובה ותשובה דיוה"כ גופא

והנה הש"ס הזכירו לענין הצעקה והתפלה לבטל גזר דין, אבל הרמב"ם לא הזכיר כאן ענינא ד"גזר דין" אלא לענין מעלת התשובה, שבעשרה ימים אלו היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד" (ואף "צעקה" שהזכיר הרמב"ם דיפה היא בימים אלו, לפום ריהטא אין כוונתו לצעקה לבטל גזר דין המדוברת בסוגיא דר"ה, ראה לעיל שם טז ע"ב ויז ע"ב, אלא מיירי במש"כ בהלכה הקודמת ד"מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני השם כו", ועיי"ע להלן סוף פ"ז. והרי עדיין לא עסק הרמב"ם כלל מענין דינו של אדם וכו', המבואר בדבריו להלן פ"ג, ובפרק זה עוסק מראשיתו במעלת התשובה כו"). והעולה מזה דהרמב"ם נוקט דבר חידוש, שעיקר התועלת מ"קירוב" זה של הקב"ה בעשרה ימים

כתב הרמב"ם בהלכות תשובה פ"ב ה"ו "אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד, שנאמר דרשו ה' בהמצאו". ובכס"מ ושאר נו"כ ציינו לו מקור בדרשת הש"ס ר"ה יח ע"א (וכ"ה ביבמות מט ע"ב וקה ע"א): "מניין לגזר דין של ציבור... [ש]אע"ג שנחתם נקרע, שנאמר כה' אלקיננו בכל קראנו אליו (דמשמע כל אימת שהציבור זועקין נקרע גזר דינם), והכתיב דרשו ה' בהמצאו (משמע שאין מצוי בכל עת - רש"י יבמות), התם ביחיד (שאינן קריאתו נענית בכל עת) הכא בצבור (שקריאתם נענית בכל עת), ביחיד אימת (אימת מצוי לו דכתיב בהמצאו - רש"י ר"ה), אמר רבה בר אבון אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ. ע"כ.

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

בין הכנענים בימי משה להגבעונים בימי יהושע

מחוטב עציך עד שואב מימך

מלמד שבאו כנענים להתגייר בימי משה כדרך שבאו הגבעונים בימי יהושע והיו האמור בגבעונים ויעשו גם הם בערמה ונתנם משה חוטבי עצים ושואבי מים (כס, י. רש"י)

צריך ביאור מדוע העתיק רש"י תיבת "בערמה" מ"האמור בגבעונים", הרי הרא"ה היא מ"ויעשו גם הם", ומה נוגע כאן תיבת "בערמה"?

יש לבאר שבדיוק לשונו תירץ רש"י קושיא גדולה:

ביהושע מסופר שכאשר באו הגבעונים, אזי "וילונו כל העדה על הנשיאים" (יהושע ט, יח). ולכאורה קשה, הרי מה הייתה התלונה על הנשיאים, הרי עשו כהוגן, כמו שעשה משה? וגם, מדוע לא ענה יהושע להתלוננים שכן עשה משה?

ולזה מעתיק רש"י תיבת "בערמה":

בימי משה "באו כנענים להתגייר" בכוונה גלו" (משכיל לדוד כאן). וא"כ אין ללמוד מזה על אופן הנהגת יהושע עם הגבעונים, שבאו בערמה ובתחבולות. ולכן התלוננו העם בזמן יהושע ולא הי' יכול יהושע לענות שכן עשה משה, שהרי בימי משה הי' ענין אחר לגמרי.

(עי' לקוטי שיהות ה"ד עמ' 114 ואילך)

חוטב עציך - בכלל הגרים?

וגרך אשר בקרב מחניך מחוטב עציך עד שואב מימך

מלמד שבאו כנענים להתגייר בימי משה כדרך שבאו הגבעונים בימי יהושע. ונתנם משה חוטבי עצים ושואבי מים (כס, י. רש"י)

במדרש תנחומא איתא "מלמד שבאו הגבעונים אצל משה ולא קבלן". אך רש"י שינה מלשון המדרש והוסיף תיבת "להתגייר", וכן השמיט הא ד"לא קבלן". ומשמע שמפרש את הכתובים שמשם קבלן ונתגייירו בפועל. וצריך עיון מנא לי' הא?

יש לבאר בפשטות:

לקמן מפורש בכתוב שכל אלו שנמנים בכתוב כאן הם העוברים "בברית ה' אלקיך ובאלתו", והיינו, ברית לקיום המצוות. וא"כ, פשוט שה"חוטבי עצים" הרי הם ככ"ף בני ישראל, ולכל הפחות בכלל הגרים, דאל"כ, הרי אינם שייכים כלל לעבור בברית על קיום המצוות!

ועל כרחנו לפרש ש"מחוטב עציך עד שואב מימך" הם פריטים ופירוש ד"גרך אשר בשעריך".

וכן מוכח גם מזה שלא נאמר "וגרך גו", חוטב עציך ושואב מימך", על דרך לשון הכתוב לפני זה "טפכם נשיכם וגרך", אלא "מחוטב עציך עד שואב מימך", והרי זה כלשון הכתוב "כל בכור בארץ מצרים מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השפחה" (בא יא, ה), ש"מבכור פרעה גו" עד בכור השפחה" הם פריטיו של "כל בכור בארץ מצרים" הנאמר לפני זה, וכן עד"ז בעוד כתובים.

(עי' לקוטי שיהות ה"ד עמ' 114 ואילך)

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

התאחדות לקראת יום הדין

כריתת ברית בין ישראל להשי"ת / "כל ישראל קומה אחת שלימה" /
להתאחד בלי חשבונות שכליים / "כאשר יש קושיא בערכין - צריך
להעריך עצמו קודם"

פרשת נצבים לעולם נקראת לפני ראש השנה, והדבר נרמז בתחילת הפרשה: "אתם נצבים היום", ד"היום" קאי על ראש השנה, יום הדין (פענח רזא סוף פרשתנו).

ונתבאר בסה"ק (לקוטי תורה ריש פרשתנו) אשר בפסוקים שבריש פרשתנו, נתבארה הדרך בה יכין האדם את עצמו לעבודת הקודש של יום ראש השנה:

בראש השנה - "היום", צריכים להיות "נצבים כולכם" - שכל הנשמות עליהן להתייצב כולן "לפני ה' אלקיכם", ובזה שוות הנשמות כולן, החל מ"ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם", ועד "חוטב עץ ושואב מימך", שגם אותם "כנעניים" שבאו להתגייר, עד ש"נתנם משה חוטבי עצים ושואבי מים" (רש"י על הפסוק), גם הם עומדים בשווה יחד עם "ראשיכם שבטיכם".

ויש לבאר היטב מהותה של אחדות זו, ואיך יוכל האדם לפעול בעצמו התאחדות עם הנחות ממנו בכמה מדרגות, וגם מדוע נצרכת עבודה זו דווקא לקראת יום הדין.

כריתת ברית בין ישראל להשי"ת

מטרת העמידה באופן של "כולכם", היא בכדי "לעבור בברית ה'". "ברית" מהותה היא קשר נעלה וחזק ביותר, וכפי שניתן לראות ממהות הברית אצל בני אדם, שכאשר ישנם אוהבים שאהבתם חזקה ביותר, והרי הם חוששים שבעתיד יהי דבר שיפריע לאהבתם ויתרה מזה, שמחמת איזה סיבות יהפכו לשונאים, הנה העצה לכך היא לכרות ברית, שתוכנה שהקשר והאהבה בין האוהבים יהיו למעלה מטעם ודעת, ואזי מבלי להתחשב בשום טעם וסיבה יישארו אוהבים לעד ולעולמי עולמים.

פנינים

דרוש ואגדה

בין "עמו אנכי" ל"השכינה שרוי"

ושב ה' אלקיך את שבותך

ה' לו לכתוב והשיב את שבותך. רבותינו למדו מכאן, כביכול שהשכינה שרוי' עם ישראל בצרת גלותם (ל.ג. רש"י)

לכאורה תמוה, הרי בפרשת שמות כבר פירש רש"י דמה שהקב"ה התגלה למשה "מתוך הסנה" (ג, ב) הוא "משום 'עמו אנכי בצרה'". ואם כן, מדוע כתב רש"י ש"רבותינו למדו מכאן" - "שהשכינה שרוי' עם ישראל בצרת גלותם" - הרי דבר זה ידוע כבר מפ' שמות! ויתירה מזו: "עמו אנכי בצרה" הוא הרי פסוק מפורש (תהלים צא, טו) - ואם כן, למה צריך ללמוד תוכן זה מדיוק הכתוב כאן, כאשר יש לזה פסוק מפורש!

ויש לומר הביאור בזה:

הפסוק "עמו אנכי בצרה" מלמדנו שמצד גודל החיבה של הקב"ה לישראל, הרי כאשר ישראל נמצאים בצרה רח"ל ומתייסרים בצרת הגלות, נעשה גם להקב"ה צר כביכול, וגם הוא ית' כביכול מתייסר יחד עמם, וכל צרה לעם ישראל גורמת למיצר כביכול אצל הקב"ה [שלכן נראה ה' למשה "מתוך הסנה" (שיח דוקר), להראות שהוא משתתף בצערם של ישראל - הצרות של ישראל ר"ל "דוקרות" אותו ומצרות לו].

אבל זה שהצרות של ישראל מצערות אותו, אין פירושו שהוא נמצא בגלות, אלא רק שהצער של ישראל גורם גם לו לצער. וכמו מלך הנמצא בהיבדל, ומצטער בלבד על כך שבנו נמצא בגלות או בבית האסורים.

וזהו מה שלומדים מהפסוק "ושב ה' אלקיך את שבותך":

לא זו בלבד שהקב"ה מצטער בצרתם של ישראל, אלא יתירה מזו: הוא נמצא יחד עמם,

באותו מקום ובאותה צרה של הגלות. וכמו מלך ששמע על כך שבנו נתפס ויושב וטוחן אחר הרחיים בבית האסורים, והוא לא מסתפק בכך שהוא משתתף בצערו, אלא יוצא מתוך היכל מלכותו והולך להיות עם בנו בתוך בית האסורים, ואף טוחן עמו שם בעבודתו הקשה. וזהו מה שכותב רש"י ש"השכינה שרוי' עם ישראל בצרת גלותם", שהשכינה כביכול נמצאת עם ישראל בתוך הגלות.

(ע"פ לקוטי שיהות ח"ט עמ' 175 ואילך)

אוהו בידיו "ממש"?

ושב ה' אלקיך את שבותך

גדול יום קיבוץ גלויות ובקושי כאילו הוא עצמו צריך להיות אוהו בידיו ממש איש איש ממקומו, כענין שנאמר ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל (ל.ג. רש"י)

בפ' ואתחנן על הפסוק "כי א-ל רחום ה' אלקיך, לא ירפך ולא ישחיתך גו'" (ד, לא) פירש רש"י "לא ירפך - מלהחזיק בך בידיו". וצריך ביאור מדוע כאן כתב "אוהו בידיו ממש" ושם כתב "מלהחזיק בך בידיו" בלי תיבת "ממש"?

ויש לבאר בפשטות:

בפ' ואתחנן מדובר על זמן הגלות, שגם אז הקב"ה אינו "מרפה" מ"להחזיק בך בידיו", שהרי מזה שבני ישראל הם "כבשה אחת בין שבעים זאבים" ואעפ"כ "היא משתמרת" (ראה אסת"ר פ"י, יא), ברור שהקב"ה משגיח על עם ישראל ו"מחזיק" אותם "בידיו". אמנם, מצד החושך כפול ומכופל שבזמן הגלות הרי ענין זה אינו נראה בגלוי, ואפשר להגיע להכרה זו רק על ידי התבוננות ומחשבה לעומק.

אך בפרשתנו מדובר על זמן הגאולה ו"יום קיבוץ גלויות", שאז גלוי לכל איך שהקב"ה "אוהו בידיו" ונמצא עם ישראל. ולכן דווקא בפרשתנו נאמר הלשון "ממש", כי ה"אוהו בידיו" הוא בגלוי ובאופן "ממשי".

(ע"פ לקוטי שיהות ח"ט עמ' 177 ואילך)

וכן הוא גם עניין "לעברך בברית ה'" שבראש השנה, לאחר עבודת בני ישראל בחודש אלול, שעל ידי תשובה נכונה מסירים את כל החטאים המעלימים על האהבה של השי"ת לבניו, הרי בראש השנה ניכר בגלוי תוקף האהבה של הקב"ה לבני ישראל, ואזי נעשית "כריתת ברית", שבני ישראל מתקשרים בהשי"ת בהתקשרות עצמית, למעלה מטעם ודעת, התקשרות כזו ששום דבר שבעולם לא יוכל להחלישה.

ובכדי לעורר את הקב"ה כביכול להתקשר עם בני ישראל ב"כריתת ברית" נעלית זו, צריכים בני ישראל להתאחד תחילה ולעמוד "כולכם" לפני השי"ת בשווה, מראשיכם שבטיכם, עד חוטב עציך ושואב מימין וכפי שיתבאר.

"כל ישראל קומה אחת שלימה"

ההתאחדות בין כל הדרגות שבבני ישראל, יכולה להיות בשני אופנים:

ייתכן שה"ראשיכם שבטיכם" מכיר במעלתו, ויודע שהוא נעלה משאר העם, ובוודאי מאותם "חוטב עציך ושואב מימין", אלא שהוא מוכן לעמוד יחד עם האיש הפשוט ו"לסבול" את מציאותו.

אך האחדות אודותי' מדבר הכתוב, היא נעלית יותר: אותו "ראשיכם שבטיכם" ו"חוטב עציך" עומדים יחד בשווה באופן של "כולכם", כי אין האדם יכול לדעת אם הוא נעלה מן הזולת או זולתו נעלה ממנו, שהרי טבע האדם הוא שאת עצמו מעריך ביותר ממה שהוא, ואת זולתו בפחות ממה שהוא...

וגם אם אכן נעלה הוא מחברו, צריך להכיר בכך שלכל אחד ישנן המעלות המיוחדות אותו, וכשם שאי אפשר לו לאיש הנחות בלא ה"ראשיכם שבטיכם", כך אי אפשר לו לראש בלא "חוטב עציך ושואב מימין".

ומשל לדבר מובא בשה"ק (לקוטי תורה פרשתנו מד, א): "האדם שהוא בעל קומה בראש ורגלים - שאף שרגלים הם סוף המדרגה ולמטה, והראש הוא העליון ומעולה ממנו; מכל מקום, הרי בבחינה אחת יש יתרון ומעלה להרגלים - שצריך להלך בהם, וגם הם מעמידי הגוף והראש; וגם, כשאירע כובד בראש מקיזין דם ברגלים ונרפא ומקבל חיותו ממנו, ונמצא שאין שלימות לראש בלתי הרגלים. כך הנה כל ישראל קומה אחת שלימה".

ונמצא שעבודת ההתאחדות של בני ישראל כהכנה לראש השנה, היא ההכרה בכך שכל יהודי הוא מקבל מחברו, ויתרה מזו: שאינו יכול להגיע לשלמותו מבלעדי חברו, וכמשל הראש והרגל - שהם משפיעים זה לזה ומשלימים זה את זה.

להתאחד בלי חשבונות שכליים

הברית שהקב"ה כורת עם ישראל ביום ראש השנה, היא - כאמור - דבר שלמעלה

מטעם ודעת, דהן אמת שבראש השנה אהבתו לבני ישראל היא גלויה, הרי יתכן ח"ו שבהמשך יהיו חטאים שיעלימו על האהבה, ומכל מקום כורת הקב"ה ברית שתהי' אהבתו לישראל לעולמי עד.

ועל כן, בכדי שהשי"ת יואיל לכרות את הברית עם ישראל, צריכים גם ישראל מצדם לעשות עניין שלמעלה מטעם ודעת, וזוהי מטרת ההתאחדות של "אתם נצבים כולכם" - בכדי שהקב"ה יפעל "לעברך בברית ה'", צריכים ישראל להתנהג באופן שאינם מביטים לחשבונות שכליים המחלקים בין "ראשיכם שבטיכם" ל"חוטב עציך ושואב מימין", אלא מתמסרים להתאחדות אמתית עם כל יהודי באשר הוא, למעלה מטעם ודעת. ואזי גם הקב"ה כורת עם ישראל ברית למעלה מטעם ודעת.

"כאשר יש קושיא בערכין - צריך להעריך עצמו קודם"

כאשר יהודי מתבונן במהותו ובמצבו הרוחני, ומעריך את מצבו באמת - הרי לא נותר לו זמן בכדי להעריך את מצבו של הזולת, וממילא אינו מתנשא עליו.

מסופר (ראה רשימות היומן עמ' שפב. וש"ג) אודות החסיד ר' הלל מפאריטש, שהשתוקק מאוד להסתופף בצל קדשו של רבינו הגדול בעל התניא; אך דא עקא שבכל מקום שאליו נסע ר' הלל בכדי לפגוש את בעל התניא, נודע לו שכבר נסע רבינו משם.

כאשר ראה ר' הלל שהדבר אינו עולה בידו, התחכם ובירר להיכן עתיד רבינו לנסוע, ונסע לשם עוד קודם בואו של רבינו. ר' הלל לא הסתפק בכך, אלא נכנס לחדר שבו התאכסן בעל התניא, והתחבא מתחת למיטה שעמדה שם.

בלבו הכין ר' הלל קושיא במסכת ערכין בכדי לשאול את אדמו"ר הזקן ולדבר עמו בלימוד. כאשר נכנס רבינו לחדר, אמר מיד: "כאשר יש לאברך קושיא בערכין - עליו להעריך את עצמו קודם". בשמעו זאת התעלף ר' הלל, וכאשר התעורר כבר עזב בעל התניא את העיר.

תוכן דבריו של אדמו"ר הזקן הוא:

דיני ערכין עניינם שאדם נודר את ערכו למקדש, והערך נקבע לפי גילו. במסכת ערכין אין מתייחסים למעלותיו של הנערך ולמצבו הרוחני, ואדם שלמד תורה בשקידה והתמדה כל ימיו מוערך באותו הסכום כפי שמעריכים אדם ש"טוב לו שלא נברא".

וממילא מתעוררת "קושיא בערכין": הכיצד נערכים כל בני אותו גיל בסכום שווה, והלא נמצאים הם בדרגות רחוקות ושונות זה מזה?

וכאשר שואל יהודי שאלה זו, משיבים לו: "כאשר יש לאברך קושיא בערכין - עליו להעריך את עצמו קודם". אם יעריך ויבדוק אדם את מעמדו ומצבו באמת, לא יותר לו פנאי להעריך ולבדוק מצבם של אחרים, וממילא כבר לא יוקשה לו מדוע צריכים להיות "ניצבים" כולם כאחד.